

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 353/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jurajom Lukáčom, advokátom, Námestie svätého Egídia 11/6, Poprad, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/179/2022 z 27. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobou doručenou Okresnému súdu Rožňava sa sťažovateľ domáhal určenia, že odstúpenie od nájomnej zmluvy uzavretej 4. januára 2002 je absolútne neplatným právnym úkonom. Žalobu odôvodnil tým, že 4. januára 2002 bola medzi žalovanou ako prenajímateľkou a sťažovateľom ako nájomcom uzavretá nájomná zmluva na dobu určitú do 31. decembra 2020, ktorej predmetom bol nájom pozemkov v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Napriek riadnemu plneniu povinností zo strany sťažovateľa (platenie nájomného, pozn.) došlo 14. apríla 2018 zo strany žalovanej k svojvoľnému a bezdôvodnému uzamknutiu vstupnej brány na jedinej prístupovej ceste k prenajatým pozemkom a odstúpeniu od zmluvy. Sťažovateľ bezúspešne vyzval žalovanú na upustenie od nedovoleného a nezákonného bránenia užívania predmetu nájmu, a preto následne podal žalobu.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 12C/43/2019-224 z 8. júna 2021 žalobu sťažovateľa zamietol, konštatujúc, že u sťažovateľa absentuje naliehavý právny záujem na určení neplatnosti právneho úkonu odstúpenia od nájomnej zmluvy z dôvodu, že nájomná zmluva bola dojednaná na dobu určitú do 31. decembra 2020 (už zanikla), a tiež z dôvodu, že nikdy nedisponoval a ani nedisponuje oprávnením na vykonávanie činností (usporadúvanie športových podujatí), z ktorých dôvodu bola predmetná nájomná zmluva uzavretá.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal sťažovateľ odvolanie. Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 3Co/160/2021 zo 17. marca 2022 rozsudok okresného súdu potvrdil.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. V dôvodoch svojho dovolania vyčítal súdom, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí vôbec nevysporiadal s uplatnenými námietkami o objektívnych dôvodoch, na základe ktorých sa sťažovateľ ocitol v situácii, v rámci ktorej ak nechcel mať v sporovom konaní neúspech, musel podať návrh na zmenu žaloby, ktorej predmetom by bolo uplatnenie nároku na náhradu škody za obmedzenie užívania predmetu nájmu. Čo sa týka námietky nesprávneho právneho posúdenia rozhodnutia o trovách konania, sťažovateľ namietal, že súd mohol vzhľadom na okolnosti rýchlosti svojho rozhodovania aplikovať § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Okrem uvedeného sťažovateľ namietal aj neposkytnutie predbežnej ochrany svojim právam pri podaní návrhu na vydanie neodkladného opatrenia.

6. Pokiaľ ide o potvrdzujúci výrok o trovách konania, tento okrem výrokovej časti podľa sťažovateľa neobsahuje žiadne odôvodnenie, v ktorom by sa súd vysporiadal s odvolacou argumentáciou nesprávnosti právneho posúdenia namietanou sťažovateľom. Pokiaľ ide o samotnú meritórnu stránku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, odvolací súd priznal, že okresný súd vec posúdil právne nesprávne, čím vyvrátil prvoinštančné rozhodnutie, ktoré bolo postavené na nedostatku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP, a postavil ho na nedostatku hmotnoprávnej úpravy v zmysle § 137 písm. d) CSP. Z obsahu sťažovateľom uplatneného návrhu v čase, keď mal nájom ešte trvať, jasne vyplýva, že cieľom uplatneného nároku bolo odstrániť nezákonné ukončenie nájomného vzťahu a pokračovať v tomto nájme. Sťažovateľ tiež namietal, že za právne správny nepovažuje názor súdu, že naliehavý právny záujem „*musí existovať v čase rozhodovania súdu*“.

7. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. K porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie došlo tým, že najvyšší súd na podstatné námietky sťažovateľa poskytol v napadnutom rozhodnutí odôvodnenie, ktoré nespĺňa zákonné predpoklady riadneho odôvodnenia rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP v nadväznosti na § 393 ods. 2 CSP.

9. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyvstávajú ústavne nekonformné a neudržateľné závery:

- najvyšší súd nezaujal žiaden postoj ku skutočnosti, že sťažovateľ sa v situácii „*uplynutia dohodnutej doby nájmu vyplývajúcej z nájomnej zmluvy uzavretej dňa 04.01.2002*“ neocitol vlastnou vinou, ale procesným správaním súdu prvej inštancie, ktorý 993 dní od podania návrhu nekonal spôsobom, ktorým by dospel k rozhodnutiu vo veci,
- prístup dovolacieho súdu možno označiť za špekulatívny v tom, že na jednej strane sa ohradzuje tvrdením, že nie je „*dalším odvolacím súdom*“, a preto vec posudzuje už iba z obsahu spisu, ale na strane druhej nemá problém chýbajúce odôvodnenie odvolacieho súdu (ktoré bolo zo strany sťažovateľa vytknuté) dotvárať tým, že prelína útržky odvolacieho rozhodnutia s výkladmi procesnej prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku.

10. Sťažovateľ poukazuje na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2ObdoV/11/2019 z 11. decembra 2019 zverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 47/2020, v ktorom sa konštatuje, že v uvedenom prípade pretrváva existencia naliehavého právneho záujmu aj napriek ukončeniu doby nájmu.

11. Dôkazom arbitrárneho prístupu najvyššieho súdu je bod 15.3 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, v ktorom sa uvádza, že „... *súdy nevideli žiadne výnimočné okolnosti odôvodňujúce nepriznanie náhrady trov konania podľa ust. § 257 CSP*“, čo je vyslovene nepravdou, pretože pokiaľ sa k uvedenej skutočnosti v rámci odôvodnení rozhodnutí nenachádza ani zmienka, tak najvyšší súd nemá odkiaľ vedieť, či sa súdy nižšej inštancie uvedenou skutočnosťou vôbec zaoberali, a ak áno, s akým výsledkom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa v konaní o neplatnosť právneho úkonu – odstúpenia od nájomnej zmluvy (prenájom pozemkov), v ktorého obsahu absentuje náležité a logické vysporiadanie sa s dovolacími námietkami sťažovateľa.

13. Ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) ústavný súd hodnotí aj rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli zákony a podzákonné úpravy (vrátane noriem týkajúcich sa procesných úkonov) interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, napr. v dôsledku prílišného formalizmu. Ústavný súd podotýka, že základná koncepcia zákonnej úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte (čl. 1 ods. 1 ústavy) narušiteľné len mimoriadne a výnimočne. Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je odstránenie najzávažnejších procesných chýb

v rozhodnutiach súdov [vady zmätočnosti podľa § 420 CSP], resp. v prípade namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom zjednocovanie judikatúry [§ 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP], prípadne riešenie zásadných právnych otázok, ktoré neboli vyriešené dovolacím súdom v jeho rozhodovacej praxi [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP]. Aj preto prípadné rozhodnutie najvyššieho súdu v dovolacom konaní z hľadiska dosahu na aplikačnú prax všeobecných súdov presahuje hranice záväznosti rozhodnutia *inter partes*.

14. Podmienky prípustnosti dovolania upravuje zákon. Posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa v prípade, ak zákonné pravidlá dovolania nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 35/02). Postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia označeného práva sťažovateľa. K takému záveru môže viesť len ústavne neudržateľný výklad zákona najvyšším súdom v otázke posúdenia prípustnosti dovolania. Stanovenie podmienok obmedzujúcich prípustnosť dovolania je pritom v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje s postavením a úlohami, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty nastolenej právoplatným rozhodnutím.

15. Sťažovateľ podal dovolanie, v ktorom namietal zmätočnosť rozsudku krajského súdu, ako aj nesprávne právne posúdenie jeho právnej veci.

16. Ústavný súd podrobil ústavnoprávnemu prieskumu odôvodnenie uznesenia dovolacieho súdu, v ktorom na podklade dovolacích námietok najprv hodnotil, či konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, ktorú najvyšší súd nezistil.

17. Najvyšší súd sa v bodoch 15.1 až 15.3 svojho uznesenia dostatočne vysporiadal s kritikou nedostatočnosti odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia v merite veci, ako aj o trovách konania, poukazujúc na vzájomnú prepojenosť rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho rozhodnutia, z ktorých vyplýva riadne zistenie a vyhodnotenie skutkových okolností, z ktorých bolo na základe aplikácie relevantných ustanovení právnych predpisov vyvedené právne posúdenie veci. Okresný súd, vychádzajúc z § 137 písm. c) CSP, žalobu zamietol pre absenciu nalievajúceho právneho záujmu na určení neplatnosti odstúpenia od nájomnej zmluvy. Odvolací súd konštatoval, že v prípade sťažovateľa ide o žalobu o určenie právnej skutočnosti [§ 137 písm. d) CSP], a nie o žalobu o určenie práva [§ 137 písm. c) CSP]. Právna úprava v § 137 písm. d) CSP pripúšťa žalobu o určenie právnej skutočnosti, len ak to vyplýva z osobitného predpisu, avšak žaloba o určenie neplatnosti odstúpenia od nájomnej zmluvy zo žiadneho osobitného predpisu nevyplýva. Krajský súd teda potvrdil rozsudok okresného súdu ako vecne správny, i keď z iných dôvodov. Najvyšší súd sa v bode 15.3 vysporiadal aj s namietaným nedostatočným vysporiadaním sa s námietkami proti rozhodnutiu o trovách konania, konštatujúc, že sudy nižšej inštancie neidentifikovali žiadne výnimočné okolnosti veci pre postup podľa § 257 CSP, ale rozhodli podľa zásady úspechu v konaní v súlade s § 255 ods. 1 CSP. Najvyšší súd sa v bode 16 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia dotkol aj sťažovateľom vyčítaného rozhodnutia o neodkladnom opatrení, ktoré aktuálne nebolo predmetom rozhodovania odvolacieho súdu, a preto aj táto námietka bola posúdená ako irelevantná.

18. Najvyšší súd napokon odmietol dovolanie sťažovateľa aj v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP vo vzťahu k výroku o trovách konania ako neprípustné, keďže dovolanie je v takom prípade jednoznačne vylúčené podľa § 421 ods. 2 v spojení s § 357 písm. m) CSP (má charakter uznesenia napriek tomu, že je súčasťou rozsudku odvolacieho súdu).

19. Vo vzťahu k posúdeniu sťažovateľom nastolenej právnej otázky, či naliehavý právny záujem musí existovať v čase rozhodovania súdu, dovolací súd sťažovateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP zmenil na dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (zohľadňujúc obsah jeho dovolania) a následne konštatoval, že odvolací súd svoje rozhodnutie na tejto právnej otázke nezaložil, keďže existencia naliehavého právneho záujmu na určení nebola predmetom právneho posúdenia odvolacieho súdu, ktorý sťažovateľom uplatnený nárok posúdil podľa § 137 písm. d) CSP (k tomu pozri bod 17 tohto uznesenia), čo vylučuje dovolací meritórny prieskum.

20. Ústavný súd nepovažuje najvyšším súdom použitý výklad prípustnosti dovolania za formalistický alebo ústavne neprijateľný. Pre rozhodnutie o dovolaní bolo totiž nevyhnutné nastolenú otázku premerať aj kritériom relevancie pre rozhodovanú vec, a preto aj v tejto časti považuje ústavný súd odôvodnenie za ústavne udržateľné.

21. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2ObdoV/11/2019 z 11. decembra 2019, ktorý komplexne riešil otázky posúdenia existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu, sťažovateľ v dovolaní na predmetné rozhodnutie vôbec nepoukázal a vzhľadom na dosiaľ uvedené toto rozhodnutie nemá vo veci sťažovateľa relevanciu.

22. Úvahy a myšlienkový postup najvyššieho súdu opísané v odôvodnení napadnutého rozhodnutia považuje ústavný súd za korektné, vo svojej šírke za dostatočné a ústavne akceptovateľné. Z odôvodnenia nevyplýva taká aplikácia príslušných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Najvyšší súd posúdil dovolacie námietky podľa ich skutočného obsahu a pri absencii dôvodov zakladajúcich prípustnosť dovolania rozhodol o jeho neprípustnosti podľa § 447 písm. c) a f) CSP.

23. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym posúdením svojho dovolania najvyšším súdom nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o znemožnení domáhať sa svojich práv. Právo na súdnu ochranu totiž nemožno stotožňovať s procesným úspechom. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že dovolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky dovolacie námietky, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o dovolaní podstatný význam.

24. Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a obsahom označených práv podľa ústavy a dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

25. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu